

Sygn. akt IV KS 40/22

POSTANOWIENIE

Dnia 4 stycznia 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jarosław Matras

w sprawie K. J.
oskarżonej z art. 207 § 1 k.k. i in.
po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu
w dniu 4 stycznia 2023 r.
skargi obrońcy oskarżonej
na wyrok Sądu Okręgowego w Suwałkach
z dnia 8 lipca 2022 r., sygn. akt II Ka 146/22,
uchylający wyrok Sądu Rejonowego w Suwałkach
z dnia 25 stycznia 2022 r., sygn. akt II K 867/20,
i przekazujący sprawę temu sądowi do ponownego rozpoznania
na podstawie art. 539e § 2 k.p.k.

postanowił

**oddalić skargę, a uiszczoną opłatą od skargi obciążyć
oskarżoną.**

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w Suwałkach wyrokiem z dnia 25 stycznia 2022 r., sygn. akt II K 867/20, uniewinnił K. J. od popełnienia zarzucanego jej występku wyczerpującego dyspozycję art. 207 § 1 k.k. w zw. z art. 207 § 1 a k.k. w zb. z art. 157 § 2 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k.

Od wyroku tego apelacje na niekorzyść oskarżonej wnieśli zarówno prokurator jak i pełnomocnik oskarżyciela posiłkowego oraz kurator małoletniego pokrzywdzonego. W apelacjach tych podniesiono różne zarzuty, a w konkluzji

domagano się uchylenia zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania sądowi pierwszej instancji.

Wyrokiem z dnia 8 lipca 2022 r. Sąd Okręgowy w Suwałkach w sprawie o sygn. akt II Ka 146/22 zaskarżony wyrok uchylił w całości i sprawę przekazał Sądowi Rejonowemu w Suwałkach do ponownego rozpoznania.

W uzasadnieniu wyroku sąd ten wskazał, że podstawą wydania wyroku kasatoryjnego w tej sprawie była odmienna ocena materiału dowodowego w części dotyczącej pokrzywdzonego G. S. przy jednoczesnym wystąpieniu przeszkody w orzekaniu reformatoryjnym przez Sąd odwoławczy na niekorzyść oskarżonego z uwagi na zakaz wynikający z treści art. 454 § 1 k.p.k.

Skargę od tego wyroku wniósł obrońca oskarżonej, który w skardze zarzucił naruszenie art. 437 § 2 k.p.k. poprzez:

„a. oparcie rozstrzygnięcia na potrzebie dokonania wszechstronnej ponownej prawnokarnej oceny zachowania K. J. wynikającej z dokonania przez Sąd ad quem odmiennej oceny materiału dowodowego i okoliczności, sprawy a przy tym pominięcie i odmienne ocenienie takich faktów jak:

i. braku rzetelnego stwierdzenia z jakiego czasookresu pochodzą nagrania świadczące o złym traktowaniu syna przez K. J. oraz jaki okres czasu dokumentują, co ma priorytetowe znaczenie dla zaistnienia znamion przestępstwa znęcania się, które polega na powtarzalności i cykliczności tych zachowań

ii. nielogiczne uznanie, że zachowania K. J. z jednej strony nie wyczerpują znamion czynu zabronionego (czyn wobec K. S.) a wyczerpują te znamiona wobec dziecka, podczas gdy ani nie było ono świadome znaczenia wypowiedzanych słów, ani te zachowania nie były kierunkowe i umyślne, ani też nie sposób uznać czy zachowania te trwały 30 minut, 5 dni czy 2 miesiące, co wobec braku dowodów wymusza zastosowanie w sprawie art. 5 § 2 k.p.k.

iii. zbagatelizowanie przez Sąd ad quem i nienadanie odpowiedniej wagi stanowi psychicznemu w jakim znajdowała się K. J. w datach zarzucanego czynu, który był wywołany wyłącznie przez K. S..

b. uchylenie orzeczenia Sądu I instancji i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania, podczas gdy w rzeczywistości nie wystąpiła żadna przesłanka do wydania takiego orzeczenia, a w szczególności nie zaszedł żaden z

wypadków określonych w art. 437 § 2 zd. 2 k.p.k. tj. art. 439 § 1 k.p.k., reguła ne peius, ani nie istnieją podstawy do przeprowadzenia przewodu sądowego w całości na nowo”.

Podnosząc te zarzuty obrońca wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w Suwałkach do ponownego rozpoznania.

W odpowiedzi na skargę obrońcy oskarżonej tak z-ca Prokuratora Rejonowego w Suwałkach jak i kurator małoletniego pokrzywdzonego wnieśli o jej oddalenie.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Skarga na wyrok sądu odwoławczego okazała się niezasadna.

Przepis art. 539a § 3 k.p.k. zawiera dwie podstawy skargi na wyrok sądu odwoławczego. Pierwsza podstawa dotyczy naruszenia przez sąd odwoławczy przepisu art. 437 § 2 k.p.k., zaś druga uchybień określonych w art. 439 § 1 k.p.k. Nie budzi wątpliwości, że druga podstawa skargi obejmuje li tylko postępowanie odwoławcze, a więc dotyczy zaistnienia na etapie tego postępowania uchybienia wymienionego w art. 439 § 1 k.p.k. (por. postanowienie SN z dnia 26 maja 2020 r., I KZP 14/19, OSNKW 2020, z. 6, poz. 18). Dokonując kontroli wniesionej skargi kasatoryjnej Sąd Najwyższy nie stwierdził istnienia – na etapie postępowania odwoławczego – uchybienia z art. 439 § 1 k.p.k., co musiałoby skutkować uchyleniem wyroku kasatoryjnego niezależnie od zarzutu skargi obrońcy (art. 439 § 1 k.p.k. w zw. z art. 536 k.p.k. w zw. z art. 539f k.p.k.). W tym układzie skarga dla swojej skuteczności wymagała postawienia **zasadnego** zarzutu naruszenia art. 437 § 2 k.p.k., a zatem wskazania na to, iż uchylenie wyroku nastąpiło wbrew tej normie procesowej. Przepis art. 437 § 2 zdanie drugie k.p.k. wskazuje, że uchylenie orzeczenia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania może nastąpić wyłącznie w wypadkach wskazanych w art. 439 § 1 k.p.k., art. 454 k.p.k. lub jeśli jest konieczne przeprowadzenie na nowo przewodu w całości. Treść tego przepisu wskazuje, że kompetencje Sądu Najwyższego rozpoznającego skargę na wyrok sądu odwoławczego ograniczają się jedynie do zbadania czy sąd odwoławczy uchylając wyrok sądu I instancji zasadnie stwierdził, iż w sprawie zachodzi tzw. bezwzględna przyczyna odwoławcza, albo też, że do uchylenia wyroku doszło

wobec wystąpienia przesłanki określonej w art. 454 § 1 k.p.k., bądź też uchylenie wyroku spowodowane było koniecznością przeprowadzenia w całości przewodu sądowego. W ramach postępowania skargowego zakres kontroli dokonywanej przez Sąd Najwyższy ogranicza się zatem do zbadania, czy stwierdzone przez sąd odwoławczy uchybienie daje podstawę do wydania orzeczenia kasatoryjnego (uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 25 stycznia 2018 r., I KZP 13/17, OSNKW 2018, z. 3, poz. 23). W przypadku powołania się – przy uchyleniu wyroku sądu I instancji – przez sąd odwoławczy na regułę *ne peius* z art. 454 § 1 k.p.k., kontrola skargowa prowadzona przez Sąd Najwyższy obejmuje ocenę prawidłowości zastosowania tego przepisu pod kątem ustalenia, czy sąd odwoławczy nie dostrzegał innych podstaw do uchylenia wyroku (niż ta wymieniona w tym przepisie – jeśli takowe były, to powinien podjąć określone czynności w toku postępowania odwoławczego), a więc w konsekwencji, że uniewinniono osobę, co do której sąd odwoławczy nie miał wątpliwości, iż jest sprawcą czynu zabronionego i spełnia warunki karalności za ten czyn, a tylko właśnie z powodu regulacji z art. 454 § 1 k.p.k. nie mógł tej osoby skazać.

Przechodząc na grunt niniejszej sprawy stwierdzić trzeba, że powyższy warunek został przez sąd odwoławczy zrealizowany, o czym świadczy już choćby przywołany we wstępnej części fragment rozważań z uzasadnienia wyroku. W tym fragmencie uzasadnienia wyraźnie wskazano, że przesłanką wydania wyroku kasatoryjnego w okolicznościach niniejszej sprawy był wynikający z art. 454 § 1 k.p.k. zakaz wydania wyroku skazującego przez sąd odwoławczy wobec oskarżonej, która wyrokiem sądu I instancji została uniewinniona. Jak przeczytać można w uzasadnieniu wyroku (str. 6-7) analiza zgromadzonego materiału dowodowego (wyjaśnień oskarżonej, zeznań K. S., zapisów głosowych oraz zeznań pozostałych świadków) wskazuje, że zachowanie oskarżonej wobec syna G. S., wypełniło wszystkie znamiona zarzucanego jej czynu, tj. znęcania w typie kwalifikowanym, o którym mowa w art. 207 § 1a k.k. Oczywiście jest więc, że przy takim jednoznacznym stanowisku sądu odwoławczego, w układzie procesowym jaki wystąpił w przedmiotowej sprawie, sąd ten nie miał możliwości wydania innego orzeczenia niż kasatoryjne, bowiem na przeszkodzie temu stał zakaz wynikający z art. 454 § 1 k.p.k.

Warto tylko dodać, że wadliwość przyjętej przez sąd rejonowy konstrukcji czynu zarzucanego oskarżonej obligowała do uchylenia zaskarżonego wyroku w całości, pomimo tego, że jak podał sąd drugiej instancji ustalenia faktyczne i prawne w odniesieniu do oceny zachowania oskarżonej w stosunku do K. S. (wskazujące na brak podstaw do przyjęcia sprawstwa w zakresie zarzucanego jej czynu) nie budziły wątpliwości. Odnosząc się w tym miejscu do stanowiska obrońcy wyrażonego w skardze, warto zauważyć, że podniesiony przez skarżącego zarzut jedynie w warstwie formalnej odwołuje się do naruszenia art. 437 k.p.k. W rzeczywistości, o czym świadczy treść skargi, jej autor prowadzi jedynie polemikę z oceną dowodów i ustaleniami sądu odwoławczego. Taki sposób skonstruowania skargi nie jest prawidłowy. Nie można bowiem poprzez zarzut naruszenia art. 437 § 2 zd. drugie k.p.k., kwestionować merytorycznego rozstrzygnięcia sądu odwoławczego co do zarzutu apelacji, a jedynie to, czy stanowisko wynikające z rozpoznania zarzutu apelacji dawało podstawę do wydania wyroku kasatoryjnego (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 13 grudnia 2018 r., IV KS 20/18).

Wniosek kuratora małoletniego oskarżyciela posiłkowego o zasądzenie kosztów pomocy prawnej udzielonej z urzędu w postaci sporządzenia odpowiedzi na skargę okazał się przedwczesny. Przypomnieć trzeba, że postępowanie ze skargi na wyrok sądu kasatoryjnego nie jest postępowaniem kończącym postępowanie karne. Postępowanie to przesądza jedynie, na jakim etapie będzie się toczyło dalej postępowanie karne, tj. czy będzie to postępowanie przed sądem pierwszej instancji (gdy skarga zostanie oddalona), czy też będzie to postępowanie przed sądem odwoławczym (gdy skarga zostanie uwzględniona). Z tego też względu w orzeczeniu odnoszącym się do skargi Sąd Najwyższy nie może orzekać co do kosztów zastępstwa procesowego (pełnomocników z wyboru, czy wyznaczonych z urzędu), albowiem te koszty powinny zostać rozliczone w orzeczeniu kończącym postępowanie karne, zgodnie z przepisem art. 626 § 1 k.p.k. (por. J. Matras [w:] K. Dudka [red.] *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, Warszawa 2020 r., s. 1255; postanowienia SN: z dnia 30 stycznia 2019 r., V KS 28/18; z dnia 10 maja 2022 r., V KS 7/22). Niezależnie od tego wątpliwe jest ponadto, czy kuratorowi wyznaczonemu z urzędu dla małoletniego pokrzywdzonego będzie należało się za wynagrodzenie w zakresie tylko tej

czynności procesowej, skoro wyznaczony został do całego postępowania karnego (por. postanowienie SN z dnia 3 grudnia 2020 r., II KS 13/20, OSNK 2021, z. 1, poz. 4).

Z tych wszystkich powodów należało orzec jak w postanowieniu.